

EL MICALET GALÀCTIC

Propostes didàctiques

El secret de les cinc llegendes

Elaborades per Begonya Soler

EL SECRET DE LES CINC LLEGENDES

D E S C R I P C I Ó

Autor: *Llorenç Giménez*

Dibuixos: *Esperança Martínez*

Edicions Bromera / Alzira, 2007

Col·lecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 127
Sèrie Crema

Format: 13 × 20,5 cm, 64 pàgs.

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: a partir de 8 anys. La integració de les cinc llegendes en una altra, que podem seguir a través dels textos que fan d'enllaç, ajudarà els xiquets i les xiquetes d'aquesta edat a llegir el llibre com si es tractara d'una única història. La transposició de narracions de la tradició oral al llenguatge escrit, lluny de resultar forçada, és ben natural, i permet que hi haja molts recursos expressius propis de l'oral. Uns dibuixos molt suggeridors completen els textos a la perfecció i ens ofereixen uns personatges creïbles, encara que fantàstics.

RESUM ARGUMENTAL

El secret de les cinc llegendes és un exemple d'intertextualitat en què, per a seguir el fil argumental, és tan important la història principal com les que aquesta inclou. Així, el narrador ens endinsa en una llegenda que el conduirà a contar-nos cinc llegendes més, fruit d'un repte que se li planteja com a personatge: contar una llegenda en cada graó imparell d'una escala, que el portarà a un

cofre misteriós. Les narracions li permeten aconseguir més temps per al seu propòsit.

En la primera llegenda, «Sana», la relació entre un pastor solitari i una serp explica l'origen del nom que rep el Pla de Sanxa, prop de l'Albufera de València.

«El miracle de l'aigua», que se situa a la Marina, conta la transformació d'una bella donzella en una sirena gràcies a l'ajuda d'un donyet marí.

La tercera llegenda explica com es produeix la separació de dues ermitanes de la Costera que sempre estaven renyint. Un dia de tempesta, Queralt, ermitana de Santa Anna, i Muskilda, ermitana del Puig, fan una pregària a santa Bàrbara perquè deixi de tronar. Quan acaba la tempesta s'adonen que la muntanya on s'alcen les dues ermites s'ha partit en dues, així les dues ermitanes deixaran de discutir.

«La cova del canelobre» és la història d'un moro i la seua filla, que amaguen un tresor en la cova del Canelobre i que encara ningú no ha trobat. A causa de les riqueses que amaga el tresor, el lloc es coneix com Cabeçó d'Or.

En l'última llegenda, les bruixes, que es burlen de tots els qui passen per davant d'elles, recompensen un geperut que continua una cançó que elles comencen, portant-li la gepa. Un altre geperut del poble vol rebre el mateix premi, però afig a la cançó un verset que no agrada a les bruixes i aleshores el castiguen amb la gepa que havien llevat a l'altre.

Al protagonista li caldrà, encara, resoldre una endevinalla per aconseguir la clau del cofre que conté un secret: el llibre que teniu a les mans.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

El narrador d'*El secret de les cinc llegendes*, per mitjà de la primera persona, ens fa de guia en un entramat narratiu que ens permet

adonar-nos de la importància que han tingut en la cultura dels nostres pobles i comarques les llegendes i les narracions orals. La tradició popular com a font de coneixement és el marc en el qual es mou el personatge, que aconsegueix, a força de constància i perseverança, el que buscava: el secret de les cinc llegendes. Per tant, aquests són els dos eixos que vertebreren el llibre de què parlem: un de personal, que ens parla de l'esforç per resseguir el que es busca, i un altre de més general, que ens lliga a la tradició i al fet de pertànyer a una col·lectivitat determinada.

A banda d'aquests temes, les cinc llegendes i la història que les conté ens permeten treballar altres temes col·laterals, com ara:

- La valoració de la lectura com un tresor, perquè és una font de plaer i d'enriquiment personal.
- L'afany de superació.
- El respecte pels animals.
- L'acceptació dels defectes dels altres.
- L'acceptació i el respecte de les normes de convivència a fi d'evitar els enfrontaments.
- El coneixement de l'entorn geogràfic que ens és més pròxim.
- El valor com a manera de fer front a les adversitats.
- L'enginy per a superar els entrebancs i les dificultats.

L'AUTOR

Llorenç Giménez (Alfara, 1954), a més de mestre i escriptor, és sens dubte, un dels contacontes més coneguts arreu del nostre país. Incansable i disposat a contar històries per qualsevol racó de les nostres comarques, la seua vocació cap a la narració oral li ha permés també investigar la tradició, rica i abundant, de la literatura popular. D'aquest treball podem destacar la publica-

ció de les obres: *Rondalles de la Ribera* (1993), *Rondalles meravelloses de la Ribera* (1994) —escrites les dues en col·laboració amb Lleonard Torres—, *El fantasma dels ulls blaus* (1996), *Les endevinalles de Llorenç* (1997), *La mona i la palmera cocotera* (1997) i *Peret, el Geperut, i Roc, el Panxut, i altres rondalles* (1999) —escrita també amb la col·laboració de Lleonard Torres. Entre els últims títols que ha publicat cal destacar *Els embarbussaments de Llorenç* (2001), *Oficis de rondalla* (2003) i *Les cançons de Llorenç* (2003). En la col·lecció «El Micalet Galàctic» ha publicat, a més d'*El secret de les cinc llegendes* —editada per primera vegada l'any 1994—, *Els animals agraiïts* (1999) i *Els acudits de Llorenç* (2003).

LA IL·LUSTRADORA

Esperança Martínez Molina (Alcoi, 1960) és graduada en disseny gràfic per l'Escola d'Art d'Alcoi. Començà a treballar de dissenyadora gràfica en l'àmbit de l'edició. Actualment, compagina aquesta activitat amb la il·lustració de llibres tant de narrativa infantil i juvenil com de text. Entre els seus últims treballs, cal destacar els dibuixos de *Pirata*, en la col·lecció «Lletra Màgica» de Bromera. *El secret de les cinc llegendes* és el primer títol que il·lustra per a «El Micalet Galàctic».

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

Docents, estudiosos i famílies coincideixen en el fet que una bona manera de crear lectors és contar contes des que els xiquets són menuts. Aquest fet, que no qüestiona ningú en les primeres etapes de l'ensenyament, ja no resulta tan obvi a partir del moment que els xiquets aprenen a llegir. De vegades des de l'escola, de vegades

des de les famílies, s'oblida la màgia que transmeten les paraules escoltades. I hem de ser conscients que, encara que els menuts hagen après a llegir, no els hem de privar d'aquests moments tan gratificants, complementaris del fet lector, que suposen les històries contades.

El secret de les cinc llegendes pot considerar-se un element aglutinador de les dues coses: podem optar per contar alguna de les llegendes i fer que els alumnes en lligin alguna altra. O fins i tot que ells es convertisquen en contadors per als seus companys.

En la història, el llibre mateix es presenta com un tresor: tant l'objecte físic com allò que amaga, les llegendes, són una cosa valuosa que justifica que el protagonista passe per un seguit de proves per a arribar a aconseguir el seu objectiu.

Podem aprofitar aquest fet per a treballar la presentació del llibre. Així, podem començar amb una activitat que ens permeta saber quin objecte valuós, més des del punt de vista emocional que material, posarien ells dins d'un cofre. Després, els contarem una llegenda, bé treta del llibre, bé alguna altra que coneguem. En la sessió següent els mostrarem el llibre, embolcallat d'un cert misteri: «Mireu quin llibre he trobat, hi ha més llegendes com la de l'altre dia». A continuació, demanarem que intuïsquen quin pot ser el secret que amaguen les llegendes.

A partir de la posada en marxa del procés, ja podem plantejar la lectura del llibre, bé d'una manera individual, bé d'una manera col·lectiva, amb la dramatització dels textos, si trobem els alumnes ben motivats.

La lectura de textos de la tradició oral pot ser una manera d'acostar els alumnes menys avesats a llegir als llibres, per la frescor que sol tenir la llengua utilitzada, pels recursos narratius, de fàcil identificació, per la proximitat dels referents, ja que les llegendes sempre intenten donar explicació a algun fet, a algun nom, etc.

Tanmateix, hem de recordar que la lectura o el fet d'escoltar narracions són moments plaents per si mateixos i no hem de buscar que el nostre pla lector estiga motivat per tractar uns temes que enllacen amb continguts determinats de la programació d'aula o per treballar alguns valors. Llegir ja és un valor i un contingut i no necessita cap afegit posterior. Per això, aquestes propostes didàctiques es presenten separades del llibre al qual es refereixen, perquè siga el mestre o la mestra qui decidisca quines vol treballar i quines no, quines vol adreçar a uns alumnes i quines a uns altres, depenent dels seus interessos i de l'estadi evolutiu en què es troben.

Tanmateix, considerem que el treball redó d'un llibre pot proporcionar acostaments posteriors a altres llibres. Per aquest motiu, oferim una sèrie d'activitats de producció textual (les activitats 13, 18, 19, 20 i 21), que, a més, inciten a desenvolupar la capacitat de creació dels nostres alumnes. D'aquesta manera contribuïm a fer efectiva la idea que un bon escriptor és un bon lector.

Concretament, les activitats 18 i 20 requereixen una implicació de tot el grup, a fi de crear un joc d'endevinalles i un llibre de llegendes respectivament. Ambdós projectes poden resultar molt engrescadors si els fem amb una certa dosi d'entusiasme. I els podem enviar a l'autor alhora que li demanem una visita a l'escola. Sempre és molt positiu per als menuts conèixer la persona que ha creat el món que els ha fet somiar mentre llegien. En el cas de Llorenç Giménez, hem de tenir en compte que, com a persona que viu professionalment de contar contes, hem de concertar la visita amb prou de temps i tenir previst el cost de l'activitat. Això sí, ens en garantim l'èxit, ja que, amb l'edat que tenen, els nostres alumnes encara tenen les orelles ben disposades a escoltar històries. No ho oblidem!

*SOLUCIONS D'ALGUNES DE LES ACTIVITATS
COMPLEMENTÀRIES PLANTEJADES*

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 4.

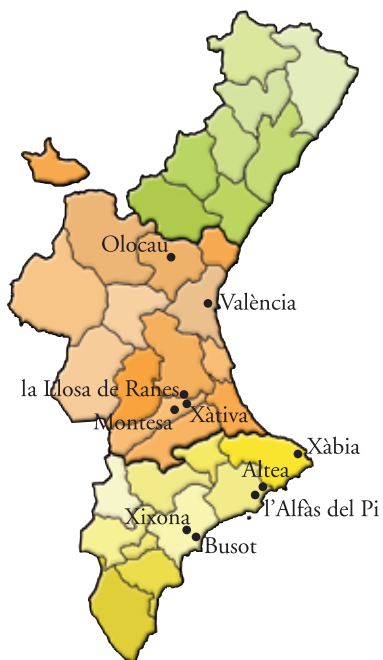
1. Baixar l'escala dels nou graons.
2. Contar una llegenda en cada graó imparell.
3. Acostar-se al pou de pedra picada.
4. Agafar la corda que penja de la corriola.
5. Poar la clau que hi ha al fons.
6. Encertar l'endevinalla que li proposa el donyot per a poder tenir la clau i així veure el cofre.
7. Agafar el cofre i pujar l'escala.
8. Fer set voltes a la clau per a obrir el cofre.

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 7.

1	F	L	A	B	I	O	L							
2	X	A	M	A	R	I	L	L	A					
				3	P	R	I	N	C	E	S	A		
						4	B	U	S	O	T			
				5	M	A	R	I	N	E	R			
	6	D	I	U	M	E	N	G	E					

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 9.

PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

---

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA: .....

AUTOR: .....

DIBUIXOS DE: .....

EDICIONS BROMERA

COL·LECCIÓ: ..... NÚM.: .....

1. Escriu el resum de la llegenda que més t'haja agradat.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Escriu, per ordre, les tres llegendes que més t'han agradat i explica per què.

1. ....

perquè .....

.....

2. ....

perquè .....

.....

3. ....

perquè .....

.....

3. Recomanaries la lectura del llibre a un amic o una amiga? Per què? .....

.....

.....

.....

B) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

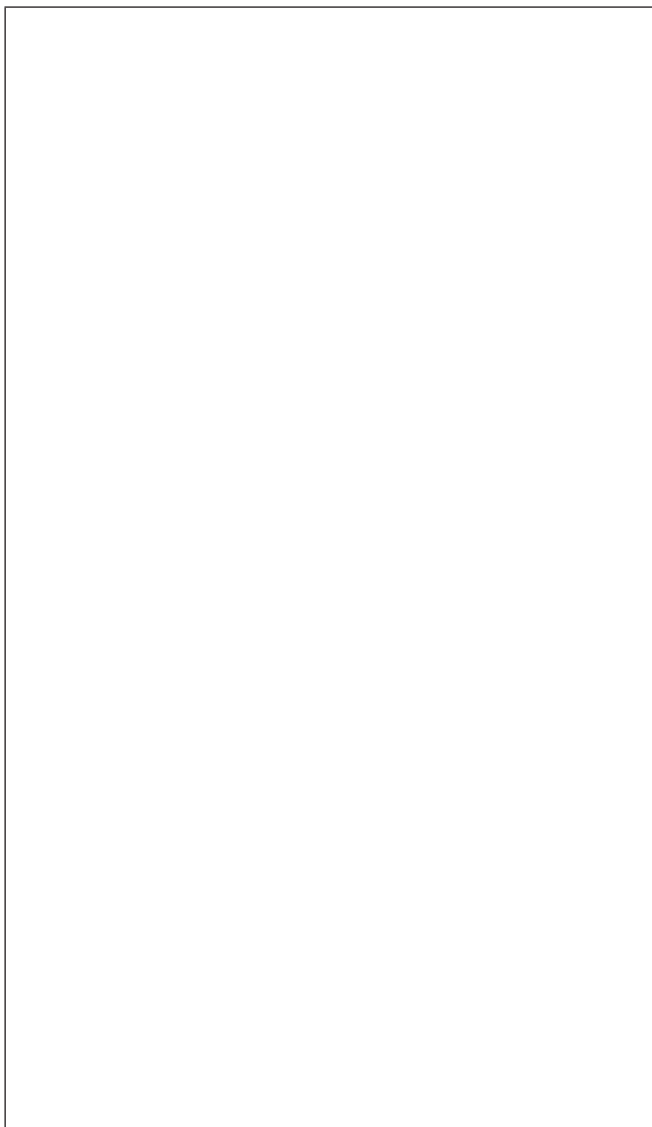
1. Marca la frase que explica millor quina és l'estructura d'*El secret de les cinc llegendes*.

- És una història dividida en cinc capítols.
- Són cinc llegendes independents.
- És una llegenda que inclou cinc llegendes més.
- Són cinc llegendes contades per la mateixa persona.

2. A quina llegenda fa referència cada dibuix?

	.....
	.....
	.....
	.....
	.....

3. Fes una altra proposta de coberta per al llibre. Inventa un altre títol i fes un dibuix.

4. Ordena els passos que ha de seguir el narrador de la història per a trobar el secret.

..... Contar una llegenda en cada graó imparell.

..... Agafar la corda que penja de la corriola.

..... Fer set voltes a la clau per a obrir el cofre.

..... Agafar el cofre i pujar l'escala.

..... Acostar-se al pou de pedra picada.

..... Baixar l'escala dels nou graons.

..... Encertar l'endevinalla que li proposa el donyet per a poder tenir la clau i així veure el cofre.

..... Poar la clau que hi ha al fons.

5. Contesta aquestes preguntes sobre la llegenda principal:

–On passa la història?

.....

–Qui li conta la història al protagonista?

.....

–Quan li la conta?

.....

–Què li dóna com a prova que és veritat?

.....

6. Un recurs molt habitual en les llegendes és l'ús d'expressions i frases fetes. Relaciona cadascuna de les següents amb el seu significat.

passar anys i panys ●

mentriments ●

en un tres i no res ●

com el gat i el gos ●

a mos redó ●

● en un moment

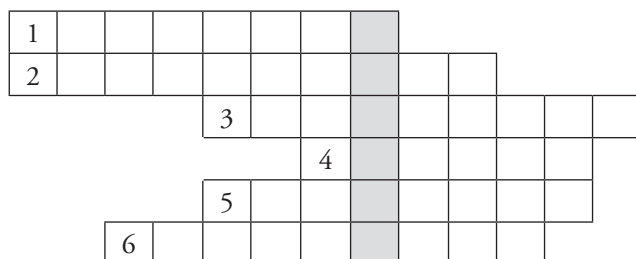
● sempre renyint

● passar molt de temps

● a grans mossos

● mentrestant

7. Resol els mots encreuats i trobaràs quin és el secret del cofre.

1. Instrument que usa el pastor per a fer ballar Sanxa.
2. L'oncle a qui visiten les dues ermitanes.
3. La cabra roja, en realitat, és una...
4. Poble situat als peus del Cabeçó.
5. Professió de Ximo, el de la quarta llegenda.
6. Dia de la setmana que no agrada gens a les bruixes de la Plana.

8. En el llibre s'esmenten dos festes en què el foc és el protagonista: Sant Antoni i Sant Joan.

–Quan se celebra cadascuna?

.....

–Com se celebren al teu poble o comarca?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

–Quines altres festes tenen el foc com a protagonista?

.....

.....

.....

9. Les llegendes que es conten en el llibre passen en diferents pobles i comarques de les nostres terres. Col·loca cada poble al seu lloc, pinta les comarques que s'esmenten i dibuixa l'itinerari que va seguint el narrador.

Olocau, València, l'Alfàs del Pi, Altea, Xàtiva,
la Llosa de Ranes, Montesa, Xixona, Busot, Xàbia

10. En aquest fragment, se'ns conta el retrobament entre Sanxa i el pastor. Torna'l a escriure com si el contara el pastor.

«De sobte, davant el pastor, aparegué una, una... Una serpota geganta. S'enfilà ben amunt i tots dos es quedaren mirant-se cara a cara.»

En un segon, i amb la mirada, es comunicaren allò que els havia passat durant els darrers anys.

Sanxa s'abraçà a Cristòfol i quasi l'ofegà. Sort que la serpota s'adonà de la seua força i va amollar el pastor.»

De sobte, davant meu, aparegué .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. En «El miracle de l'aigua», qui diu què? Relaciona.

A la mar solament viuen els peixos.

M'agradaria viure dins la mar.

Ni pots viure a la mar ni tocar el cel amb la mà.

12. Explica:

–A quin conte et recorda «El miracle de l'aigua»? Per què?

.....
.....
.....
.....
.....

–Per què l'aigua de la mar és dolça cada 10 de juliol?

.....
.....
.....
.....
.....

13. Muskilda i Queralt fan una pregària a santa Bàrbara perquè s'associa a les tempestes. Inventa la teua pregària.

Santa Bàrbara si .....

fes cas .....

Santa Bàrbara, donzella, deslliura'ns .....

Tens feina i .....

de tres ..... que veus venir.

14. Explica qui són aquests personatges de «La cova del Canelobre».

Ximo: .....

Albert: .....

Alí: .....

Gessamina: .....

15. Ximo i Albert anomenen d'una manera diferent la serra que veuen mentre pesquen. Escriu com li diu cadascú i per què.

16. Les bruixes de l'última llegenda canten una cançoneta amb els dies de la setmana. Completa aquesta altra.

La masovera va al mercat.

El dilluns compra .....

El ..... compra .....

El ..... compra .....

El ..... compra .....

El ....., ...

El ....., tot m'ho gaste.

El ....., tot m'ho menge.

17. Al final de la història, el protagonista té molta pressa i el donyet es pren amb calma això de dir-li l'endevinalla. Escriu què li diu el xiquet.

18. L'última prova que ha de passar el protagonista és encertar una endevinalla. Escriuiu, en cartolines, les endevinalles que li proposaríeu vosaltres. Qui l'endevine haurà de dibuixar la resposta per darrere. Pots fer ací la teua proposta.

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

19. Quan obri el cofre, el xiquet descobreix el tresor: un llibre. Imagina un altre tresor i escriu un altre final per a la història.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20. El llibre que acabes de llegir és un recull de llegendes. Proposeu al mestre o la mestra fer el recull de llegendes de la classe. Per a això, haureu d'entrevistar els vostres iaïos o visitar la llar de jubilats, perquè els majors en saben un grapat. Escriviu les que més us agraden i editeu *El secret de les llegendes de la classe*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

21. L'autor del llibre, Llorenç Giménez, és un contacontes professional. Amb l'ajuda del mestre o la mestra, escriviu-li una carta per demanar-li que us faça una visita i us conte altres llegendes i contes que conega. Podeu aprofitar la visita per a mostrar-li el vostre recull de llegendes. Escriu ací l'esborrany de la carta.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Propostes didàctiques referides al llibre
El secret de les cinc llegendes (ISBN: 978-84-9824-018-4)

© Edicions Bromera, S.L.
Polígon Industrial 1 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Begonya Soler, 2007
Dibuixos d'Esperança Martínez, 2007